

Υπόθεση C-45/22

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

20 Ιανουαρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Βέλγιο)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

4 Ιανουαρίου 2022

Ενάγων:

HK

Εναγομένη:

Service fédéral des Pensions (SFP)

1. Αντικείμενο και στοιχεία της διαφοράς:

- 1 Ο HK λαμβάνει σύνταξη γήρατος για τις μισθωτές δραστηριότητες που άσκησε στο Βέλγιο και την Ισπανία.
- 2 Η σύζυγός του, η οποία είχε ασκήσει μισθωτές δραστηριότητες στο Βέλγιο, την Ισπανία και τη Φινλανδία, απεβίωσε στις 29 Νοεμβρίου 2016.
- 3 Ο HK δικαιούται επομένως συντάξεις επιζώντος. Ο ισπανικός αρμόδιος φορέας εκκαθάρισε τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα του HK χωρίς να εφαρμόσει το ανώτατο όριο σώρευσης με άλλες συντάξεις. Αντιθέτως, οι βελγικοί και φινλανδικοί αρμόδιοι φορείς εφαρμόζουν ένα τέτοιο ανώτατο όριο.
- 4 Με απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2019, η Service fédéral des Pensions (Ομοσπονδιακή υπηρεσία συντάξεων, Βέλγιο) εκκαθάρισε τη βελγική σύνταξη επιζώντος του HK.
- 5 Ο HK αμφισβητεί τον υπολογισμό της σύνταξης και, πιο συγκεκριμένα, την εφαρμογή στην περίπτωση του των κανόνων αντισώρευσης του δικαίου της Ένωσης.

2. Επίμαχες διατάξεις:

A. *Το δίκαιο της Ένωσης*

Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας

- 6 Το άρθρο 53 με τίτλο «Κανόνες αντισώρευσης» ορίζει τα εξής:

«1. Συρροή παροχών αναπηρίας, γήρατος και επιζώντων, οι οποίες υπολογίζονται ή χορηγούνται βάσει των περιόδων ασφάλισης ή/και κατοικίας, τις οποίες έχει πραγματοποιήσει ένα και το αυτό πρόσωπο, θεωρείται ως συρροή παροχών της ίδιας φύσης.

2. Συρροή παροχών, οι οποίες δεν δύνανται να θεωρηθούν της ίδιας φύσης κατά την έννοια της παραγράφου 1, θεωρείται ως συρροή παροχών διαφορετικής φύσης.»

- 7 Το άρθρο 55 με τίτλο «Συρροή παροχών διαφορετικής φύσης» ορίζει τα εξής:

«1. Εάν η λήψη παροχών διαφορετικής φύσεως ή άλλων εισοδημάτων συνεπάγεται την εφαρμογή των κανόνων αντισώρευσης, οι οποίοι προβλέπονται από τη νομοθεσία των ενδιαφερόμενων κρατών μελών:

α) σε δύο ή περισσότερες αυτοτελείς παροχές, οι αρμόδιοι φορείς διαιρούν την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη, διά του αριθμού των παροχών οι οποίες υπόκεινται στους εν λόγω κανόνες [...].»

3. Θέσεις των διαδίκων:

- 8 Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι, εν προκειμένω, οι επίδικες παροχές είναι διαφορετικής φύσης και ότι υπόκεινται σε εσωτερικού δικαίου κανόνα περί συρροής παροχών δύο συντάξεις επιζώντος, η βελγική σύνταξη επιζώντος και η φινλανδική σύνταξη επιζώντος.
- 9 Οι διάδικοι θεωρούν επίσης ότι ο βελγικός κανόνας περί συρροής παροχών μετριάζεται έτσι από το άρθρο 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004. Οι απόψεις τους Αποκλίνουν ωστόσο ως προς τον τρόπο εφαρμογής του.

A. *H Service fédéral des pensions (Ομοσπονδιακή υπηρεσία συντάξεων)*

- 10 Η service fédéral des pensions (Ομοσπονδιακή υπηρεσία συντάξεων, Βέλγιο) θεωρεί ότι η έκφραση «όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη» του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 αφορά μόνον το μέρος των

παροχών που λαμβάνεται υπόψη για τον περιορισμό της συρροής παροχών διαφορετικού είδους, ήτοι το ποσό που υπερβαίνει το ανώτατο όριο σώρευσης. Κατ' αυτήν, το ποσό των παροχών που λαμβάνονται υπόψη για τη μείωση της σύνταξης επιζώντος (εν προκειμένω, το ποσό των 11 418,87 ευρώ που αντιστοιχεί στο μέρος των συντάξεων γήρατος που υπερβαίνει το ανώτατο όριο σώρευσης) πρέπει να διαιρεθεί διά του αριθμού των συντάξεων επιζώντος που υπόκεινται στους κανόνες αντισώρευσης παροχών διαφορετικής φύσης (στην προκειμένη περίπτωση της βελγικής και της φινλανδικής σύνταξης επιζώντος, καθώς η ισπανική σύνταξη επιζώντος δεν μειώνεται). Το ποσό αυτό διαιρούμενο διά του 2 (βελγική σύνταξη επιζώντος και φινλανδική σύνταξη επιζώντος που υπόκεινται σε ανώτατο όριο) θα αφαιρεθεί στη συνέχεια από τη σύνταξη επιζώντος.

- 11 Ο υπολογισμός της έχει κατ' ουσίαν ως εξής:

Σύνταξη επιζώντος: 7 638, 46 ευρώ

Ανώτατο όριο σώρευσης: 16 458, 42 ευρώ (110 % της πλήρους σύνταξης επιζώντος)

Συντάξεις γήρατος που λαμβάνονται υπόψη: 20 238,83 ευρώ

Υπολογισμός της υπέρβασης του ανώτατου ορίου σώρευσης:

7 638,46 ευρώ (ποσό της σύνταξης επιζώντος) + 20 238,83 € (σύνολο των συντάξεων γήρατος) – 16 458,42 ευρώ (ανώτατο όριο σώρευσης) = 11 418,87 ευρώ.

Υπολογισμός της μειωμένης σύνταξης επιζώντος:

7 638,46 ευρώ – 11 418,87 ευρώ

2

(υπερβάλλον ποσό διαιρούμενο διά του αριθμού των συντάξεων επιζώντος που υπόκεινται στους κανόνες περί συρροής παροχών, εν προκειμένω της βελγικής και της ισπανικής σύνταξης επιζώντος) = 1 929,03 ευρώ

- 12 Η SFP (Ομοσπονδιακή υπηρεσία συντάξεων) επισημαίνει άλλωστε ότι οι φινλανδικές αρχές προέβησαν με ακριβώς τον ίδιο τρόπο στον υπολογισμό της φινλανδικής σύνταξης επιζώντος η οποία κοινοποιήθηκε στον HK στις 10 Νοεμβρίου 2017.

B. Ο HK

- 13 Ο HK θεωρεί ότι το άρθρο 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 αφορά τα εισοδήματα του δικαιούχου της σύνταξης που λαμβάνονται υπόψη από τους εθνικούς κανόνες αντισώρευσης και ότι διά του 2 πρέπει να διαιρεθούν αυτά καθεαυτά τα ποσά των άλλων συντάξεων.

- 14 Ο υπολογισμός του αποκλίνει επομένως από τον υπολογισμό της Service fédéral des pensions (Ομοσπονδιακής υπηρεσίας συντάξεων) επί του ακόλουθου σημείου:

Υπολογισμός της υπέρβασης του ανώτατου ορίου σώρευσης:

7 638,46 ευρώ (ποσό της σύνταξης επιζώντος) + 20 238,83 ευρώ

2

(σύνολο των συντάξεων γήρατος διαιρούμενο διά του αριθμού των συντάξεων που υπόκεινται σε κανόνες περί συρροής παροχών, εν προκειμένω της βελγικής και της φινλανδικής σύνταξης επιζώντος) – 16 458,42 ευρώ (ανώτατο όριο σώρευσης)

= 1 299,45 ευρώ

Υπολογισμός της μειωμένης σύνταξης επιζώντος:

7 638,46 ευρώ – 1 299,45 ευρώ = 6 399,01 ευρώ

4. Εκτίμηση του tribunal du travail (γαλλόφωνου δικαστηρίου εργατικών διαφορών Βρυξελλών, Βέλγιο):

- 15 Η κατάσταση του HK παρουσιάζει διττή αλλοδαπότητα κατά το ότι ο HK λαμβάνει βελγική και ισπανική σύνταξη γήρατος μισθωτού και, μετά τον θάνατο της συζύγου του, βελγική, ισπανική και φινλανδική σύνταξη επιζώντος για μισθωτό εργαζόμενο κατά το μέτρο που η σύζυγός του είχε εργαστεί και είχε καταβάλει εισφορές σε διαφορετικά κράτη μέλη (Βέλγιο, Ισπανία, Φινλανδία).
- 16 Η βελγική νομοθεσία επιτρέπει τη σώρευση σύνταξης επιζώντος και σύνταξης γήρατος μέχρι ποσού που αντιστοιχεί στο 110 % του ποσού της σύνταξης επιζώντος που θα λάμβανε ο επιζών σύζυγος για πλήρη σταδιοδρομία.
- 17 Εφαρμόζοντας το άρθρο 48 ΣΛΕΕ, ο κανονισμός 883/2004 συντονίζει τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας των κρατών μελών και ρυθμίζει ειδικότερα τους κανόνες αντισώρευσης που προβλέπονται από τις νομοθεσίες των κρατών μελών. Αντικατέστησε τον κανονισμό 1408/71. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως υπενθυμίσει ότι «οι διατάξεις τόσο του κανονισμού 1408/71 όσο και του κανονισμού 883/2004 δεν θεσπίζουν κοινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά έχουν ως μοναδικό σκοπό τον συντονισμό των διαφόρων εθνικών συστημάτων που συνεχίζουν να υφίστανται» (αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, της 7ης Δεκεμβρίου 2017, Zaniwicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, και της 21ης Οκτωβρίου 2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, C-866/19, EU:C:2021:865, σκέψη 25).

- 18 Η συρροή της σύνταξης επιζώντος μισθωτού εργαζόμενου με διαφορετικές συντάξεις γήρατος (βελγικής και αλλοδαπής) πρέπει να θεωρηθεί ως συρροή παροχών διαφορετικής φύσης. Παροχές που υπολογίζονται βάσει των επαγγελματικών σταδιοδρομιών δύο διαφορετικών προσώπων δεν μπορούν συνεπώς να θεωρηθούν παροχές ίδιας φύσης. Εν προκειμένω, η βελγική σύνταξη επιζώντος του ΗΚ υπολογίστηκε βάσει της επαγγελματικής σταδιοδρομίας της αποβιώσας συζύγου του, ενώ χορηγούνται στον ίδιο συντάξεις γήρατος, βελγική και ισπανική, βάσει των δικών του επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Δεν πρόκειται συνεπώς, εν προκειμένω, για παροχές ίδιας φύσης.
- 19 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω υπολογισμών, ο ΗΚ δικαιούται σύνταξη επιζώντος αποκλειστικά λόγω της εφαρμογής του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004. Ένας άλλος εργαζόμενος που λαμβάνει βελγική σύνταξη μισθωτού εργαζόμενου του ίδιου ύψους με εκείνη που λαμβάνει ο ΗΚ, ήτοι ποσό 20 238,83 ευρώ, δεν θα λάμβανε καμία σύνταξη επιζώντος στο Βέλγιο.
- 20 Ο ΗΚ βρίσκεται επομένως σε πλεονεκτικότερη θέση λόγω της εφαρμογής της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.
- 21 Ο κανόνας του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 δεν περιλαμβανόταν καθεαυτός στον προηγούμενο κανονισμό 1408/71. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο του 46γ, παράγραφος 1, όριζε τα εξής:
- «Εάν το δικαίωμα παροχών διαφορετικής φύσεως ή άλλων εισοδημάτων συνεπάγεται ταυτοχρόνως μείωση, αναστολή ή κατάργηση δύο ή περισσότερων παροχών που αναφέρονται στο άρθρο 46 παράγραφος 1 στοιχείο α) σημείο i), τα ποσά, τα οποία δεν θα πληρώνονταν σε περίπτωση αυστηρής εφαρμογής των ρητρών μείωσης, αναστολής ή κατάργησης που προβλέπονται από νομοθεσία των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, διαιρούνται διά του αριθμού των παροχών οι οποίες υπόκεινται σε μείωση, αναστολή ή κατάργηση».
- 22 Το άρθρο 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 τροποποίησε επομένως τον κανόνα του άρθρου 46γ, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71. Κατά έναν συγγραφέα, δεν διαιρείται πλέον το μη καταβαλλόμενο ποσό της παροχής, αλλά οι παροχές ή τα εισοδήματα που λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή του περί συρροής παροχών.
- Αντιθέτως, κατά άλλον συγγραφέα, αν πρέπει να μειωθούν ταυτόχρονα περισσότερες αυτοτελείς παροχές κατ' εφαρμογήν τέτοιων κανόνων, το ποσό το οποίο αφορά η μείωση, η αναστολή ή η κατάργηση πρέπει να διαιρείται διά του αριθμού των υποκείμενων σε μείωση, αναστολή ή κατάργηση παροχών.
- 23 Το tribunal du travail (δικαστήριο εργατικών διαφορών) διαπιστώνει ότι υφίσταται εν προκειμένω ζήτημα ερμηνείας του κανόνα του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 και θεωρεί αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα.

5. Προδικαστικά ερωτήματα:

24 Το tribunal du travail (δικαστήριο εργατικών διαφορών) υποβάλλει τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- Έχει ο κανόνας του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004, κατά τον οποίο οι αρμόδιοι φορείς διαιρούν την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη, διά του αριθμού των παροχών οι οποίες υπόκεινται στους εν λόγω κανόνες, την έννοια ότι πρέπει να διαιρούνται αυτά καθεαυτά τα εισοδήματα που έχουν ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή του κανόνα περί συρροής παροχών διά του αριθμού των συντάξεων επιζώντος οι οποίες επηρεάζονται από τους κανόνες αντισώρευσης;
- Έχει, αντιθέτως, ο κανόνας του άρθρου 55, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004, κατά τον οποίο οι αρμόδιοι φορείς διαιρούν την ή τις παροχές ή τα άλλα εισοδήματα, όπως αυτές έχουν ληφθεί υπόψη, διά του αριθμού των παροχών οι οποίες υπόκεινται στους εν λόγω κανόνες, την έννοια ότι δεν πρέπει να διαιρούνται αυτά καθεαυτά τα εισοδήματα που έχουν ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή του κανόνα περί συρροής παροχών, αλλά να διαιρείται το μέρος των εισοδημάτων που υπερβαίνει ένα ανώτατο όριο σώρευσης, όπως το προβλεπόμενο, για παράδειγμα, στον επίμαχο εθνικό κανόνα, διά του αριθμού των συντάξεων επιζώντος οι οποίες επηρεάζονται από τους κανόνες αντισώρευσης;